

Мороз Володимир, д.держ.упр.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет»

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВНЗ З БІЗНЕСОМ

У тезах розглядаються можливості транскордонного співробітництва з країнами Вишеградської групи у галузі освіти. Пропонується розглянути можливість використання досвіду запровадження та реалізації програм подвійного диплому, як інструменту підвищення ефективності взаємодії освіти та бізнесу. Тези містять деякі теоретичні узагальнення щодо взаємозв'язку виробничого потенціалу підприємства з системою його кадрового потенціалу. Крім того, тези містять висновки щодо напрямів розвитку транскордонного співробітництва у галузі освіти з прийняттям до уваги її взаємозв'язків з бізнесом.

Дослідження проблематики транскордонного співробітництва, як вектору розвитку малого і середнього бізнесу України з країнами V-4, не може бути зведено виключно до питань суто економічного змісту, адже розвиток суб'єктів господарювання є лише результатом реалізації природних та створених потенціалів. У межах економічної наукової думки серед основних потенціалів підприємства традиційно виділяють виробничий потенціал, який безумовно не може бути розглянутий на рівні єдиного потенціалу організації, хоча і містить в собі певні резерви для розвитку підприємства. Досить просте за формою свого подання та порівняно повне за змістом визначення виробничого потенціалу ми можемо зустріти у Й.М. Петровича який тлумачить відповідну категорію через сукупність виробничих (матеріальних і трудових) ресурсів підприємства (фірми), які можуть бути використані для реалізації цілей виробничого підприємництва [1]. Досить схоже до вище наведеного за своїм змістом визначення, ми можемо зустріти в Економічній енциклопедії за редакцією С.В. Мочерного, у межах якої відповідна категорія подається через сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості. На переконання автора визначення, вирішальним елементом виробничого потенціалу є людина праці з її рівнем освіти, кваліфікації, трудовими навичками, творчими і підприємницькими здібностями. Від кількості та якості сукупної робочої сили, зайнятої у сфері матеріального виробництва, рівня її організованості, дисциплінованості, трудової активності залежить продуктивна сила всього виробничого потенціалу суспільства [2]. Наведені визначення не вичерпують всього різноманіття прояву змісту категорії виробничого потенціалу, хоча і характеризують її основні риси. За результатами

аналізу змісту тлумачень виробничого потенціалу, можемо визначити такі характерні риси у його позиціонуванні: виробнича потужність; сукупність факторів або елементів виробництва; комплекс ресурсів поєднаних у процесі виробництва; стратегічний потенціал підприємства. Кожен з цих напрямів має своє компетенційне поле у визначенні категоріального змісту виробничого потенціалу, а отже є самостійним напрямом у межах економічної наукової думки. Разом з тим, майже кожен з наведених вище напрямів дослідження виробничого потенціалу передбачає розгляд людини, з її трудовими можливостями, на рівні одного з основних елементів системи виробничого потенціалу підприємства. Така точка зору не є новою для наукової думки. Наприклад, Т.С. Хачатуров, досліджуючи проблематику змісту виробничого потенціалу та його розвитку, прийшов до висновку, що виробничий потенціал складається з виробничих фондів та кваліфікованих [кадрів \[3\]](#). Цікаво, що на значущість кадрів в системі виробничого потенціалу свого часу звернули увагу В.М. Архипов, Є.Б. Фігурнов, С.А. Хейман та багато інших вчених. Складність розгляду питання позиціонування людини в системі виробничого потенціалу підприємства полягає у тому, що людина, з одного боку, може бути розглянута на рівні одного з структурних елементів системи виробничого потенціалу, тобто є об'єктом впливу з боку керуючих підсистем, а з іншого, людина є творцем більшості з елементів виробничого потенціалу. Приймаючи до уваги той факт, що порушена нами проблематика має безліч можливих напрямів в організації наукових пошуків, вважаємо за необхідне зосередити увагу саме на людині та її трудових можливостях, адже людина є не лише домінуючим елементом системи виробничого потенціалу підприємства, а і основним джерелом його розвитку.

Повертаючись до проблематики транскордонного співробітництва, як вектору розвитку малого і середнього бізнесу України, саме через призму людини як елементу виробничого потенціалу, питання формування її трудових можливостей набуває неабиякої значущості. На наше переконання, саме від рівня розвитку людини та її вмотивованості до продуктивної праці залежить не лише ефективність діяльності окремого підприємства, а і всієї економічної системи в цілому. Питання розвитку людини може бути розглянуто через призму її соціалізації, виховання, освіти, набуття та реалізацію практичного досвіду тощо. Кожен з цих напрямів потребує на відповідне наукове обґрунтування, а отже заслуговує на окрему увагу дослідників. У межах цієї публікації ми не ставимо за мету проводити ґрунтовний аналіз кожного із зазначених напрямів, а лише зупинимось на деяких аспектах формування трудових можливостей людини під час отримання нею фахової освіти. Зазначена проблематика буде нами розглянута в контексті можливості використання Україною потенціалів транскордонного співробітництва з країнами Вишеградської групи у межах культурно-гуманітарного співробітництва, а саме того його напрямку який безпосередньо пов'язаний з освітою. Наші вподобання

щодо країн Вишеградської четвірки обумовлені, перш за все тим, що само ці країни, з одного боку, мають міцні соціокультурні, історичні, гуманітарні тощо зв'язки з Україною, а з іншого – набули досвіду інтеграції у євроатлантичний простір. Про важливість досвіду Польщі, Чехії, Угорщини та Словаччини для України свідчить і той факт, що Президент України П.О. Порошенко, під час своєї зустрічі з делегацією країн Вишеградської групи в Києві, висловив сподівання щодо можливості трансформації Вишеградського об'єднання з формату чотирьох країн до формату п'яти країн за участю України [4]. Під час зустрічі, Віце-прем'єр-міністр, міністр закордонних справ Словаччини М. Лайчак, що кожна країна Вишеградської четвірки візьме на себе певний напрям реформ в Україні і сконцентрується на їх реалізації, наприклад Словаччина відповідатиме за енергетичний сектор реформ в Україні, Польща – за децентралізацію, реформу місцевого самоврядування та управління публічними фінансами, Чехія – за громадянське суспільство, освіту та засоби масової інформації, Угорщина – за економічну політику, розвиток малого та середнього бізнесу і впровадження зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Саме ці напрями, на думку учасників делегації Вишеградської групи мають стати пріоритетними на шляху європейської інтеграції України. Слід звернути увагу, що питання освіти було названо серед основних напрямів в організації співпраці України з країнами V4, отже його розгляд є актуальним, як в контексті змісту міжнародного співробітництва та перспектив його розвитку, так і з огляду на практичну значущість сфери освіти для підвищення ефективності функціонування малого і середнього бізнесу в Україні.

Приймаючи до уваги вище викладене можемо сформулювати такі основні висновки щодо напрямів розвитку транскордонного співробітництва у галузі освіти.

По-перше, найбільш перспективним та таким, що забезпечує відносно швидку рефлексію щодо зміни якості об'єкту управління, є напрям запровадження так званих програм подвійного диплому. На наше переконання, організація співпраці з країнами Вишеградської групи саме за цим напрямом, дозволить не лише підвищити якість підготовки майбутніх фахівців, а і вплине на якість освітнього середовища у межах країни. Слід звернути увагу, що окремі ВНЗ України розпочали діяльність за відповідним напрямом, але нажалі ця діяльність не набула свого розвитку. У якості одного з останніх прикладів в організації роботи за програмою подвійного диплому, можемо виділити Національний технічний університет «Харківський політехнічний університет» який 14.05.2015 р. уклав з Університетом соціальної психології і гуманітарних наук (Польща) Угоду про міжнародну співпрацю у галузі створення та реалізації програми подвійного диплому бакалаврського рівня за спеціальністю «Психологія» [5].

По-друге, міжнародна співпраця у галузі освіти повинна відбуватись не лише в контексті організації міжнародних конференцій та обміну делегаціями викладачів та студентів між університетами, а перш за все за напрямом виконання спільних науково-дослідних та конструкторських робіт у тому числі і на рівні студентської молоді. Наприклад, на інституціональному рівні слід запровадити норму, яка зобов'язувала б або (та) заохочувала б учасників освітнього процесу до організації спільних проектів із зарубіжними партнерами. Пропонуємо розглянути норму, відповідно до якої студент, який претендує на отримання диплома магістра з відзнакою, повинен виконати дипломну роботу у співпраці з колегою з іншої країни, або пройти виробничу практику за кордоном. Слід звернути увагу, що у вищих навчальних закладах Республіки Казахстан відповідна норма не лише обговорюється, а вже і вступила в дію в окремих ВНЗ.

По-третє, з огляду на розширення автономії вітчизняних ВНЗ, питання розвитку транскордонного співробітництва у галузі освіти, наприклад за тими напрямками які були запропоновані вище, можуть бути розглянуті на університетському рівні. На нашу думку саме університетський рівень в організації співпраці із зарубіжними ВНЗ є найбільш ефективним, як з огляду на організацію взаємодії між університетами, так і в контексті практичної спрямованості очікуваних результатів. Разом з тим, слід розуміти, що національне інституціональне середовище, так само як і дії органів публічної влади, суттєво впливають на динаміку розвитку транскордонного співробітництва, у тому числі і в освітянській галузі.

Вище наведені висновки не вичерпують всієї глибини змісту порушеної проблематики, а лише сприяють розвитку наукової дискусії навколо змісту розглянутого питання. Серед перспективних напрямів в організації наукових пошуків, слід вважати ті з них, зміст яких пов'язано з організацією діяльності так званих акселераторів, бізнес-інкубаторів та коворкінг-хабів. На нашу думку, саме ці форми в організації підтримки стартапів студентської молоді з боку ВНЗ та бізнесу, у тому числі і в міжнародному форматі (міжнародна співпраця між університетами та бізнесом), можуть надати потужного поштовху не лише для розвитку транскордонного співробітництва у галузі освіти та бізнесу, а у тому числі і для розвитку соціально-економічної системи країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Економіка виробничого підприємництва: навч. посібн. / (Петрович Й.М., Будіщева І.О., Устінова І.Г. та ін.); за ред. Й.М. Петровича. – К.: Знання, 2002. – 405 с.
2. Матковський Р.Б. Виробничий потенціал / Р.Б. Матковський // Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 864 с.– С. 196.

3. Хачатуров Т.С. Экономика предприятия / Хачатуров Т.С., Суша Г.З., Оноприенко Г.К. – М.: Высшая школа, 2008. – 370 с.

4. Президент України провів зустріч з делегацією Вишеградської групи [електронний ресурс] / Новини: основні новини від 16.12.2014 р. // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31926.html>

5. Соглашение о международном сотрудничестве между НТУ «ХПИ» и SWPS в области создания и реализации программы двойного диплома бакалаврского уровня по специальности «Психология» [электронный ресурс] / Кафедра педагогики и психологии управления социальными системами // Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт». – Режим доступа: <http://web.kpi.kharkov.ua/ppuss/ru/universitet-sotsialnoj-psiologii-i-gumanitarnyh-nauk-swps-polsha/>